

Phẩm 12: QUÁN VỀ KHỔ (Gồm 10 kệ)

Có người nói:

Kệ 1:

*Tự làm, người khác làm
Cùng làm, không nhân làm
Nói các khổ như vậy
Không đúng với khổ quả.*

Có người nói: Khổ nào tự mình làm, hoặc nói do người khác làm, hoặc nói cũng tự mình làm cũng do người khác làm, hoặc nói không có nguyên nhân làm ra khổ (Bốn cách làm ra khổ như vậy) đối với khổ quả đều không đúng, vì là chúng sinh do các duyên mà gây ra khổ. Nhàm chán khổ, muốn cầu tịch diệt, mà không biết nhân duyên đích thực của khổ, nên mới có bốn cách hiểu lầm như trên. Thế nên nói đối với khổ quả đều không đúng. Vì sao?

Kệ 2:

*Nếu khổ tự mình làm
Thì không do duyên sinh
Nhân vì có ấm này
Mà có ấm khác sinh.*

Nếu khổ tự mình làm thì không phải do các duyên sinh ra, do tự làm tức là từ tánh sinh ra, việc ấy không đúng. Vì sao? Vì nhân thân năm ấm trước mà có thân năm ấm sau sinh. Thế nên thân năm ấm khổ, không được tự tại.

Hỏi: Nếu nói do thân năm ấm trước làm ra thân năm ấm này, thì đó là do người khác làm?

Đáp: Việc ấy không đúng. Vì sao?

Kệ 3:

*Nếu cho năm ấm này
Khác với năm ấm kia
Như thế thì nên nói Khổ
do người khác làm.*

Nếu thân năm ấm này với thân năm ấm trước khác nhau, hay thân năm ấm trước với thân năm ấm này khác nhau, thì có thể nói khổ do người khác làm, như chỉ với vải khác nhau thì có thể lia chỉ mà có vải, nếu lia chỉ mà không có vải, thì vải không khác chỉ. Cũng như vậy, thân năm ấm này khác với thân năm ấm trước, thì có thể lia thân năm ấm

trước có thân năm ấm này. Song nếu lia thân năm ấm trước thì không có thân năm ấm này, thế là thân năm ấm trước không khác thân năm ấm này. Thế nên không nên nói khổ do người khác làm ra.

Hỏi: Tự làm ra là người, người tự làm khổ, rồi tự chịu lấy khổ?

Đáp:

Kệ 4:

*Nếu người tự làm khổ
Lìa khổ đâu có người
Mà cho là người kia
Có thể tự làm khổ.*

Nếu bảo người tự làm khổ, vậy lìa khổ của thân năm ấm, riêng ở chỗ nào có người, mà có thể tự làm khổ, để có thể nói đó là người làm mà không thể nói được. Thế nên biết khổ không phải do người tự làm ra. Hoặc bảo người này không tự làm ra khổ, mà người khác làm ra khổ đem đến cho người này thì cũng không đúng. Vì sao?

Kệ 5:

*Nếu khổ, người khác làm
Đem đến cho người này
Lìa khổ đâu có người
Mà có thể chịu khổ.*

Nếu người khác làm ra khổ đem đến trao cho người này, vậy nếu lìa năm ấm này thì đâu có người này để chịu khổ ấy.

Lại nữa,

Kệ 6:

*Khổ do người kia làm
Mà đem trao người này
Lìa khổ đâu có người
Mà có thể trao khổ.*

Nếu bảo người kia làm ra khổ đem đến cho người này, vậy tách lìa khổ năm ấm, thì đâu có người kia làm khổ đem đến cho người này. Nếu có việc ấy hãy nên nói rõ tướng nó.

Lại nữa,

Kệ 7:

*Nếu tự làm không thành
Sao người khác làm được
Nếu người khác làm khổ
Cũng tức là tự làm.*

Theo mỗi mỗi nhân duyên suy tìm thì khổ do tự mình làm không

thành mà nói do người khác làm cũng không đúng. Vì sao? Vì kia và đây phải đối đãi nhau mới thành. Nếu người kia làm khổ, thì đối với chính người kia cũng gọi là tự làm khổ. Tự làm khổ thì trước đã phá, và ông đã nhận lý lẽ tự làm khổ không thành, nên nói người khác làm khổ cũng không thành.

Lại nữa,

Kệ 8:

*Khổ chẳng phải tự làm
Pháp không tự làm pháp
Kia không có tự thể
Thì đâu có làm khổ.*

Tự làm khổ không đúng. Vì sao? Vì như lưỡi do không tự cắt nó, như vậy pháp không thể tự làm ra pháp, thế nên khổ không thể tự làm ra khổ, khổ do người khác làm cũng không đúng. Vì sao? Vì lìa khổ thì không có tự tánh người kia. Nếu lìa khổ mà có tự tánh người kia thì mới có thể nói người kia làm ra khổ. Song người kia cũng chính là khổ thì làm sao khổ tự làm ra khổ.

Hỏi: Nếu tự làm và người khác làm không được, thì có thể chung làm?

Đáp:

Kệ 9:

*Minh, người làm khổ được
Thì có thể cùng làm
Minh người còn không được
Huống gì không nhân làm.*

Tự làm người khác làm còn có lỗi, huống gì không có nhân làm, không có nhân mà làm ra khổ, lại càng nhiều lỗi hơn, như trong phẩm phá tác nghiệp và tác giả nói rõ.

Lại nữa,

Kệ 10:

*Chẳng phải chỉ nói khổ
Bốn trường hợp không thành
Tất cả vạn vật ngoài
Bốn trường hợp không thành.*

Trong Phật pháp tuy nói năm thọ ấm là khổ, nhưng có ngoại đạo cho cảm giác là khổ. Vì thế nên nói không chỉ đối với bốn trường hợp (khổ tự làm, người khác làm, chung làm và không nhân làm) không thành, mà hết thủy vạn vật đất nước núi cây v.v... cũng đều không thành.

